

audientiam 12. de decim. cum aliis apud Barbof. axiom. 136. numer. 5. Mihi videtur lex modicitatem pretii supponere, cum in his contractibus suspectis iusta rei æstimatio nunquam intervenire soleat, alioqui ut quid fraus, & simulatio.

Ad Num. 7.

46 Non est omnino apud omnes compertum, quod emptio censuum odiosa censetur; nam quibusdam videtur utilem esse Rebus publicis etiam quoad bonum spirituale, ut supra notatur, cap. 7. numer. 19. de quo Cencius *quest. 12.* & ubi Bulla Pii V. observatur, extra dubium est, quod pactioem coarctantem facultatem redimendi adicere non licet, ut observant Molin. Leotard, & alii laudati *supra. num. 43.* Sed Pontificia constitutione remota controversitur, an pactum retrovendendi restrictum ad certum tempus, quo transacto, nullus sit redemptio locus, subsistat? Inficiantur cum D. Covar. Cencius latissime *quest. 59. à princ. & num. 19.* Giurba *decis. 79. numer. 47.* Roderic. *de am. redditib. lib. 2. quest. 1. num. 14.* Matienz. *in l. 1. gloss. 1. num. 7. tit. 15. lib. 5. Recop. Menoch. sup. num. 1. Ricc. in prax. resol. 206.* & non pauci apud Avendann. *de censib. cap. 19. num. 10.* quibus aditulantur Martini, & Calixti Bullæ.

47 Oppositam affirmantem sustinent Leotard. *d. quest. 67.* Bardin. *Lug. de just. & jur. disp. 27. num. 111.* Molin. *d. disp. 391. num. 6.* Azor. *Inst. Moral. lib. 10. cap. 17.* Frider. Martin. *de jur. cens. cap. 6. n. 295.* Quas sententias conciliant Felician. *de censib. tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 5. vers. Ipse quidem inter utramque.* Avendann. *sup. n. 12.* Leotard. *num. 15.* Roderic. *num. 16.* nam si pretium iustum numeretur pro censu irredimibili, talis pactio ut licita sustinebitur: quod si census ematur ut redimibilis pretio per legem, vel conventionem constituto, pactum ceu illicitum, ac iniquum rejicietur. Assentitur Molin. cum aliis *d. n. 6. vers. Arbitror tamen,* ubi docet, hoc pacto nullam iniquitatem contineri, si restrictio facultatis redimendi cum pretii augmento compensetur. Idem tenent Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 22. num. 51. & 52.* Trullench. *in Decalog. lib. 7. cap. 21. dub. 5. n. 1.* Hi quoad effectum cum Feliciani distinctione conveniunt, nisi quod non integrum pretium census non redimibilis desiderant, sed iustum ex qualitate conventionis.

Vers. Sic sanè.

48 Ad hoc nostri Præsidis testimonium ait Molin. *num. 7.* quod cum in Hispania census emantur ad pretium lege definitum pro censibus in perpetuum redimibilibus, quoties hæc facultas intra aliquod tempus coarctatur, læsionem venditor pateretur; quoniam plus valet res, quæ ad tempus redimi potest, quam si perpetuo redimibilis persistat. Unde Granatense Prætorium hujusmodi pacta non rejicit, quia illicita, vel naturæ contractus adversa, sed propter iniquitatem in pretio contingentem, quod lege est impostum.

Ad Num. 8.

49 De hoc pacto est sermo duntaxat *in l. 4. tit. 6. lib. 8. Recopiat.* Si convenerit, ut res cum pacto retrovendendi empta redimi non possit ante quadriennium, vel decennium, fœnoris oritur suspicio, sed per se sola non reddit contractum usura-

rium. Castill. *controverf. lib. 2. cap. 25. numer. 9. cum seqq. Azeved. in l. 4. à numer. 34. tit. 6. lib. 8. Recop. Leotard. de usur. quest. 9. num. 18.* Felician. *d. cap. 7. ex numer. 6.* Barbola *collect. cap. Ad nostram, num. 4. de empt. & vendit. Mantic. de tacit. convent. lib. 4. tit. 31. num. 33.* Cencius *sup. q. 59. numer. 24.* Menoch. *lib. 3. præf. 122. ex numer. 69.* Farinac. *lib. 5. de falsit. quest. 163. num. 57.* Caroc. *de locat. rubr. c. de usur. quest. 3. num. 9.* Avendann. *d. cap. 19. n. 8.* Idem pactum licitum profitentur Theologi, ut Azor. *Inst. Moral. lib. 10. de censib. cap. 17. q. 2.* Trullench. *sup. cap. 20. dub. 14. num. 3. in fin. Lessius sup. cap. 21. n. 115.* Bonacin. *disp. 3. q. 2. parit. 3. n. 4. 14. & 15.*

Verum ea pactio conjuncta cum alia de fructibus per emptorem lucrands, fœneratitium reddit contractum ex regia constitutione, ut adnotant nostrates laudati *sup. numer. 44.* quod & de jure communi procedit, ut ex pluribus tradit Barbola *collect. l. 2. c. de pact. int. emptor. num. 13.* Mantic. *lib. 8. tit. 20. num. 17.* Conventio enim de lucrands fructibus aliena est à venditione, ac in pignori adici solita, ideo cum pacto retrovendendi fœnoris simulati præsumptionem importat. Mantic. *lib. 8. tit. 20. à numer. 13.* Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 2. num. 27.* Menoch. *lib. 3. præf. 122. num. 65.* Farinac. *sup. num. 73.* qui duo egerunt de pacto, ut fructus computentur in fortem, quod tamen vendenti sit utile, usuræ tamen generat conjecturam, quia proprium contractus pignoratitii: & hoc ex triplici conjectura, scilicet pacto retrovendendi, prohibitione redimendi intra tempus conventum, & pactioem de fructibus lucrands: nec pretii modicitas desideratur, ut voluit Caldas Pezra, cujus opinionis memini *sup. num. 45.* Vide *sup. num. 32.*

Ibi: Qua ratione & præterea.

Constituitur hic discrimen inter venditionem censuum, & cæterarum rerum; nam si census vendatur cum pacto retrovendendi, ita ut non liceat nisi post aliquot annos, contractus ceu fœneratitium irritus habebitur. Ita cum D. Covar. tenent Menoch. *sup. num. 71.* Avendann. *de censib. cap. 19. numer. 8.* Mafcard. *de probat. concl. 441. num. 6.* Azeved. *in l. 4. num. 38. tit. 6. lib. 8. Recop. Mantic. sup. lib. 8. tit. 20. n. 26.* Gratian. *disceptat. cap. 258. numer. 17.* Matienz. *in l. 1. gloss. 1. in fin. tit. 15. lib. 5. Recop.*

Ibi: Et quavis Conradus.

Hanc opinionem præcedenti oppositam tuentur non pauci asserentes, tale pactum nec contractum inficere ex natura census, nec esse rejiciendum, modo gravamen restringens facultatem redimendi iusto pretio compensetur venditori, ita ut si viginti pro uno (ut apud nos) præstari debeant in emptione census redimibilis in perpetuum, emptor plus solvat arbitrio boni viri: & quanto magis restringitur facultas redimendi, tanto plaris census crescit æstimatio. Molin. *d. disp. 391. n. 6. vers. Arbitror tamen,* Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 12. n. 53. 54.* Cenc. *de censib. q. 59. n. 26.* Roderic. *de am. redditib. lib. 2. q. 1. num. 16.* Felician. *de censib. tom. 1. lib. 1. cap. 7. numer. 12.* Frideric. Martin. *de jur. cens. cap. 6. n. 241.* Layman. *de just. & jur. tract. 4. cap. 18. num. 9. lib. 3. fusè* Leotard. *de usur. q. 67. n. 17.* Trullench. *in Decalog. lib. 7. cap. 21. dub. 5. n. 2.*

Huic sententiæ refragatur Bulla Pii V. & ubi 53 obser-

observatur, omnia pacta que facultatem redimendi censum coarctant, damnantur, & contractu subsistente, ipsa rejiciuntur, ut probant Guttier. *Præfear. lib. 2. cap. 176. per tot.* Leotard. *num. 8.* Roderic. *ubi proximè.*

54 Quamquam ea constitutio, & Scribentes communiter loquantur promiscue de pactis restringentibus facultatem redimendi, tamen D. Covar. ita distinguit, ut pactum de redimendo intra certum tempus, & non postea, repellatur, & contractus subsistat, & census quodocunque possit redimi, quia non præsumitur usura intervenire, sed iniquitas. Sed si convenerit, ne liceat intra aliquod tempus redimere, contractus omnino ceu usurarius fit irritus: quam distinctionem impugnat Felicianus *numer. 10.* & adversus eum tuetur Roder. *n. 15.* rationem discriminis reddens.

55 Cum in Hispania Pontificia constitutio non sit admittenda, videtur ejusmodi pacta non esse rejicienda, si iusto pretio census comparatur, quod erit non ad rationem viginti pro uno, ut lege regia cavetur, sed plus solvere debet emptor propter gravamen venditoris, ut sentit Molin. *num. 7.* Nec obest quod in Granatensi Prætorio repellerentur, ut D. Covar. testatur. *sup. vers. Sic sanè;* nam ut ex eodem Molina diximus ibi, census fuerant empti pretio legitimo, & non pro majori; atque ita ex pactis oriebatur iniquitas in venditorem, & læsio, quæ non toleratur ubi pretium lege definitur, licet modica sit, maxime extante prohibitione, ne viliori pretio emi possint census: cui legi fraus fit, si ad rationem viginti pro uno vendatur census, restricta redimendi facultate, quoniam gravamen venditoris, quod est pretio æstimabile, debet computari; & si duobus æstimeretur aureis, census emitur decem & octo, contra præceptum legis. Sed et si hoc casu emptor perciperet viginti duo in singulos aureos, nullaque læsio reperitur, nihilominus æstimo, pacta non esse sustinenda, quia insolita, & de usura suspecta, quamquam in pacto juris aliud sit probabile.

SUMMARIUM.

- 1 Pactum retrovendendi ad voluntatem emptoris frequens non est, à quo oportet abstinere.
- 2 In quo ejus conventionis iniquitas possit consistere, & ad quem spectent fructus percepti, dum res non retrovenditur.
- 3 Cur fructus acquirantur emptori, & n. 4.
- 5 Non queruntur emptori, nisi pretium numeraverit.
- 6 Pactum retrovendendi ad beneplacitum emptoris licitum est.
- 7 Operatur suspensionem de usura, & cum aliis conjecturis pro arbitrio judicis reddit contractus usurarius.
- 8 Traditur regula ad dignoscendum, quando emptor, resoluta contractu, reddere, aut retinere fructus possit, & debeat.
- 9 Objicitur contra regulam argumentum, ac solvitur.
- 10 Nostri Præsidis locus declaratur, & lex 2. de in diem addit.
- 11 Capitis Illo vos. de pignori. referuntur Interpretes, ipsi sume declaratur, & num. 12. & 13.
- 14 Pactum retrovendendi ad voluntatem cujusque ex contrahentibus adicere licet, & quod pretium iustum censetur.
- 15 Pretium accrescit, ac decrescit per pactum redd. de Faria Novæ Addit. ad Covar. Tom. II.

trovenditionis, inspecta persona, cujus adjicitur gratia.

- 16 Pactum iniquum erit, ut cum voluerit emptor, re restituta, pretium tantum exigat, quantum persolverat.
- 17 Cum inquiritur de pretii modicitate ad usura conjecturam, haberi ratio debet augmenti valoris ob pactum retrovendendi ad favorem emptoris.
- 18 Utrum liceat pacisci, ut venditor rem iterum recipere compellatur pro eodem, majori, minori, aut iusto pretio, cum emptori placuerit.
- 19 Utrum contractus præsumatur usurarius, judex ex conjecturis pro suo arbitrio decernet.
- 20 Ex pacto retrovenditionis ad voluntatem emptoris urgentior inducitur præsumptio fraudis usuraria, quam ad voluntatem venditoris, nisi emptor fructus non lucretur, & n. 21.
- 22 Pactum retrovendendi ad favorem emptoris in censibus reprobatum, eoque rejecto, manet contractus, ac subsistit, & n. 23.
- 24 Non valet conventio, quod censuarius non solvens redditus teneatur ad pretii restitutionem.
- 25 Non sustinetur conventio, quod censuarius ad redimendum, plus quam accepit reddat, nec etiam expensarum prætextu.
- 26 Refutatur contraria sententia.
- 27 In Hispania ubi legale pretium census habent, omnia pacta onerosa vendenti, ut iniqua, & adversus legem, non subsistunt.
- 28 Quod sit iustum pretium census, varia referuntur sententia.
- 29 De usura apud Romanos Jure Civili permissis, remissive.
- 30 Census non redimibilis iustum pretium habebitur, quod lege, aut regionis consuetudine stabilitum est: & quid in Hispania.
- 31 De pretio census vitalitii, & n. 32.
- 32 Legis Hæreditatum, ff. ad leg. Falcid. computatio an sit generaliter observanda in omnibus causis, ubi de æstimandis annuis pensionibus ad vitam agitur, & n. 34. & 35.
- 33 Eiusdem legis dispositio non servabitur in Hispania quoad census vitalitios, qui pretium legitimum habent, & hoc in aliis similibus causis locum obtinebit.
- 37 Legis 3. Item si Reipublicæ, ad leg. Falcid. intellectus.
- 38 Legatum annuum quando mortuo legatario ad heredem illius transmittatur usque ad tempus præfinitum, & quomodo ratio legis Falcidie ponenda, & num. 50.
- 39 Cum annua quantitas legatur ad vitam, quomodo computandum ad Falcidie deductionem de jure communi, & apud nos.
- 40 De interpretatione legis In lege Falcidia, ff. ad leg. Falcid.
- 41 Utrum posita ratione legis Falcidie juxta dictam legem Hæreditatum, actio supersit heredi, aut legatariis, si plus, vel minus solvatur quam lege definitur? & n. 42.
- 43 Angeli interpretatio ad l. cum Titio 55. ad l. Falcid. probatur.
- 44 Legatum annua quantitas civitati relicta, usque in infinitum debetur, licet usufructus intra centesimum extinguatur annum.
- 45 Cur hæres in ratione legis Falcidie plus detrahat propter legatum usufructus civitati relicta, quam si annua quantitas ei relinquatur.
- 46 Usufructus relicta civitati, Ecclesie, fisco, dignitati, & aliis, quæ perpetuo permanent, L. 2. cente.